

A MŰSZAKI FEJLESZTÉS LEHETŐSÉGEI KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ INTENZÍV ERDŐMŰVELÉSRE

DR. SZEPESI LÁSZLÓ

Az erdőgazdaság gépesítésének kezdete óta több mint 30 esztendő telt el. Energiaráfordításunk mintegy 20⁰/₀-át kitevő erdőművelési munkák gépesítése viszonylag könnyebben alakult. Ebben nagy része volt az erdészeti és a mezőgazdasági munkák hasonlóságának, az alkalmazott gépek egyszerűbb kivitelének, a hazai gépkialakítás jobb lehetőségének is. Az idősebbek közül sokan emlékezhetnek az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején tartott bemutatókra, a kifejlesztett gépek tömegére. Hazánkban az erdőművelési gépek mintegy 80⁰/₀-a saját fejlesztésű, s ebben meghatározó szerepe volt az ERTI gépkialakítói tevékenységének. A csemete- és suhángkiemelőt, az ültetőgépeket, a gyökérfésűt, a sorközi ápológépeket, a függesztett gödörfúrót, a magvetőt, a mélylazítót, s annak munkagépeit, a vágástakarítót, a sorközápoló hengert, és még sok más gépet intézetünk fejlesztett ki. Viszonylag jól indult, később abbamaradt a lejtős területek erdőművelési munkáinak gépesítése. A gépellátottság éveken át lényegében kiegyensúlyozottnak volt mondható, s ez jelentős szerepet játszott az erdőművelési munkák gépesítettségének fejlesztésében.

Tisztázódtak az erdőművelés gépesítésének alapvető irányai is. A főhatóság, az üzemek és az intézmények együttműködésével kidolgoztuk az erdőművelési munkák javasolt géprendszereit a VI. ötéves terv időszakára. Ebben alapvetően az alkalmazandó gépekkel szemben támasztott követelményeket határoztuk meg, s ezekhez iránytípusokat javasoltunk. Ez a követelményrendszer számít ma is mérvadónak, mind a gépek alkalmassági vizsgálatában, mind az új gépek kifejlesztésében. Az ajánlások koordináló, orientáló, rendszerező s tudatosító hatása — utólagosan értékelve — igen jelentős. A követelményrendszert egyes típusok kiválása, vagy újak megjelenése nem befolyásolta.

A jelenlegi ötéves tervidőszak előkészítése az erdőgazdasági — ezen belül az erdőművelési — munkák műszaki fejlesztésével kapcsolatban még soha nem volt ennyire alapos. A munka — a megváltozott gazdasági körülményeket szem előtt tartva — már 3—4 éve megkezdődött. Foglalkozott a fejlesztés irányjaival, fontosabb mutatóival a *dr. Kovács Imre* volt miniszterhelyettes által vezetett ún. „élelmiszeripari háttér-bizottság”, majd *dr. Gábor András* miniszterhelyettes vezetésével az Ipari Minisztérium, s a biomassa-hasznosítás háttérének vonatkozásában ugyancsak az Ipari Minisztérium, ahol a munkacsoport vezetését *dr. Soós Gábor* volt államtitkár látta el. Az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság is három fontos, az erdőgazdaság gépesítését érintő anyagot készített, s tárgyalt meg. Ebből az első kifejezetten az erdőgazdaság gépesítési lehetőségeinek műszaki-gazdasági elemzésével, a következő az anyag- és energiatakarékosság problémakörével foglalkozott. A harmadik anyag a biomassa hasznosításával kapcsolatos konkrét fejlesztési elképzeléseket tartalmazta, elsősorban az új, hatékonyabb erdőgazdasági gépek kialakítását, a tőkés import helyettesítést. Utóbbit a gépgyártók már jelenleg is hasznosítják. A MÉM, az Ipari Minisztérium és az OMFV anyagai egymásra épülnek, s együttesen olyan alapot képeznek, amelynek felhasználásával pontosabban tervezhetjük meg a következő időszak feladatait.

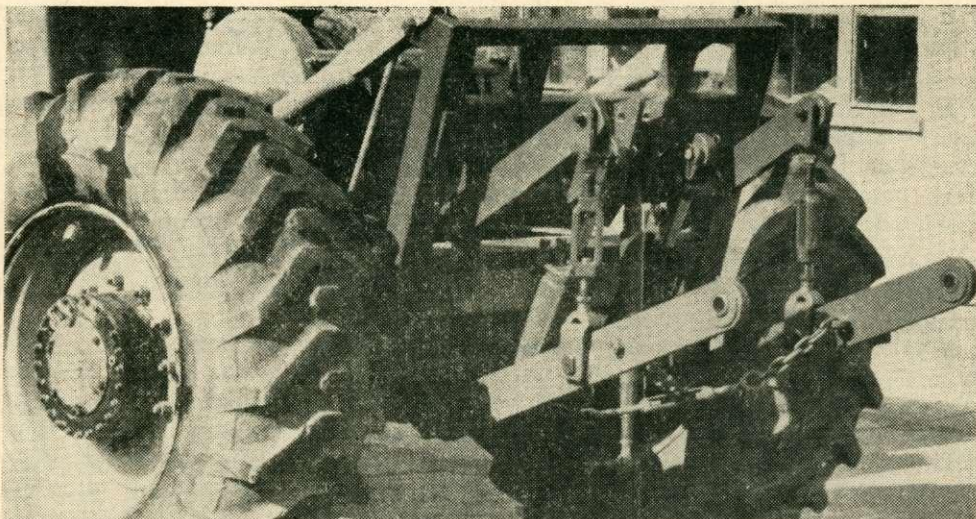
A VII. ötéves tervidőszak erdőgazdasági géprendszerei már típuscentrikusak, a meglévő, illetőleg elérhető gépválasztékre alapoznak. Lényegében a következő tervidőszak erdőgazdasági géprendszereinek kidolgozása — amit a MÉM EFH irányít — befejeződött, s az 1985. év a már összeállított anyag pontosítására szolgált. A géprendszerre épülve az ERTI elkészítette a fatermesztés típus technológiáin alapuló modelleket, azok fontosabb mutatóival együtt. Cél-szerű volna, ha a vállalatok az említett anyagokat hasznosítanák sajátos problémáik megoldásában, s a jelenleginél egységesebb, koordináltabb beruházáspolitikát folytatnának. Nagyon ráfér a koordináció a hazai erdőgazdasági gépfejlesztésre, s a már kifejlesztett, eredményes gépek egységesebb, szélesebb körű alkalmazására is.

A műszaki fejlesztés lehetőségei elsősorban a gépek, géprendszerek, valamint az ökológiai viszonyok jobb összehangolásában rejlenek. A viszonyokhoz jobban illeszkedő gépek a kedvezőbb teljesítmény és munkaminőség mellett kisebb anyag- és energiaráfordítást igényelnének. Pontosabban meghatározható lenne a szükséges erőgéppark összetétele, egy-egy gazdasági egység gépállományának nagysága is. Az erdőművelési gépek munkaminőségi mutatóit számos vonatkozásban javítani lehetne (iránytartás, sérülések csökkentése, megfelelő talajállapot biztosítása stb.). Sok kívánnivalót hagynak maguk után az erdőművelő gépek ergonomiai szempontból is.

A hatvanas, illetve a hetvenes évek első felében kialakított, s azóta gyártott gépek nagyrészt már erkölcsileg elavultak. A szomszédos országokban sok, a miénknél korszerűbb erdőművelő gépet fejlesztettek ki. Egyre növekvő a művelőgépek második generációjának; a félautomata, automata, illetőleg az elektronika vívmányait is tartalmazó megoldások aránya. Nem volna haszontalan, ha a külföldön bevált, korszerűbb gépeket a hazai gyakorlat is hasznosítaná. Ez nem csökkentené, hanem a hiányterületek felé irányítaná a jó hagyományokkal rendelkező hazai gépgyártást. Így igen lényeges volna, ha a síkvidéki viszonyokon túl megoldás születne a dombos és hegyvidéki területek erdőművelési munkáinak gépesítésére. E célra univerzális traktoraink már nem alkalmasak. Megoldásként kínálkozik a csuklós közelítő traktorok megfelelő függesztő szerkezettel való ellátása, s ezekkel idényszerűen a domb- és hegyvidéki, fokozottabb igénybevételnek megfelelő munkagépek működtetése. Ehhez újra kellene szerkeszteni, modernizálni a ma használatos erdőművelési gépeket, s egységes, az eddiginél erősebb gépsort alkalmazni országos viszonylatban is.

Igen figyelemre méltó, hogy a KGST illetékes szervezetei is munkájuk középpontjába a lejtős területek erdőfelújításának gépesítését helyezik, s ebben 1986—90 között megbízható megoldásokat szeretnének adni. Több szomszédos ország biztató kísérleteket végez ezen a területen. Csehszlovákia és az NDK jó eredménnyel alkalmazza az LKT traktorokat erdőművelési gépek, adapterek működtetésére. Csehszlovákiában a közelítő kötélदारukkal akarják megoldani a hordozható (elektromos meghajtású) gödörfúróknak, valamint a burkoltgyökerű csemetéket tartalmazó konténereknek a helyszínre való szállítását, részben működtetését. Általános a törekvés, hogy a felvonulás, a szervezés könnyítése és a költségek csökkentése miatt a fakitermelési és az erdőfelújítási munkákat gyakorlatilag egy menetben végezzék el.

Nagy kár, hogy hazánkban *Vilček János* által irányított, a lejtős területek erdőművelésének gépesítésére irányuló munkák abbamaradtak, s a kifejlesztett gépeket — részben a kereslet hiánya, részben egyéb okok miatt — nem gyártják.



Az ERTI Gépkísérleti Állomásán fejlesztett, jelenleg sorozatgyártás előtt álló, LKT függesztőkeret, erdőművelési gépek működtetésére

Kedvező jelnek tekinthető, hogy az ERTI Gépkísérleti Állomása kialakította az LKT traktorra szerelhető függesztő berendezést, amely módot ad az erdőművelési gépek alkalmazására. Több kezdeményezést tapasztaltunk más üzemekben is. Reméljük, hogy a kérdés a holtpontról kimozdul, az egész erdőművelési géppark modernizálásával együtt megoldás születik a domb- és hegyvidéki területek erdőművelésének gépesítésére is.

A FATERMELÉSI RENDSZER ÉS A FÜRÉSZÜZEMI FELDOLGOZÁS KÖLCSÖNHATÁSA

ZELNIK PÉTER

A fakitermelés és a fűrészipari feldolgozás, vagyis a két termelő tevékenység közötti kapcsolat előnyösségének vagy hasznosságának a mértékét a feldolgozás szempontjából közvetlenül nem az határozza meg, hogy a fahasználat milyen fakitermelési rendszer alkalmazásával történik, hanem az, hogy a kitermelésből származó fűrészipari alapanyag milyen mértékben elégíti ki a piaci igények szerint orientált feldolgozás mennyiségi és minőségi kívánalmait.

A különböző fakitermelési rendszereknek e tekintetben követett meghatározó szerepük van. Nem kétséges az, hogy ilyen alapon is előnyösebbek a hosszúfás kitermelési rendszerek. A rövidfásak, amelyeknél a felkészítés általában tő mellett történik, már eleve sem igen tudnak alkalmazkodni a feldolgozás igényeihez, mert nagy a munkahelyi, szervezeti távolság, különállás a